

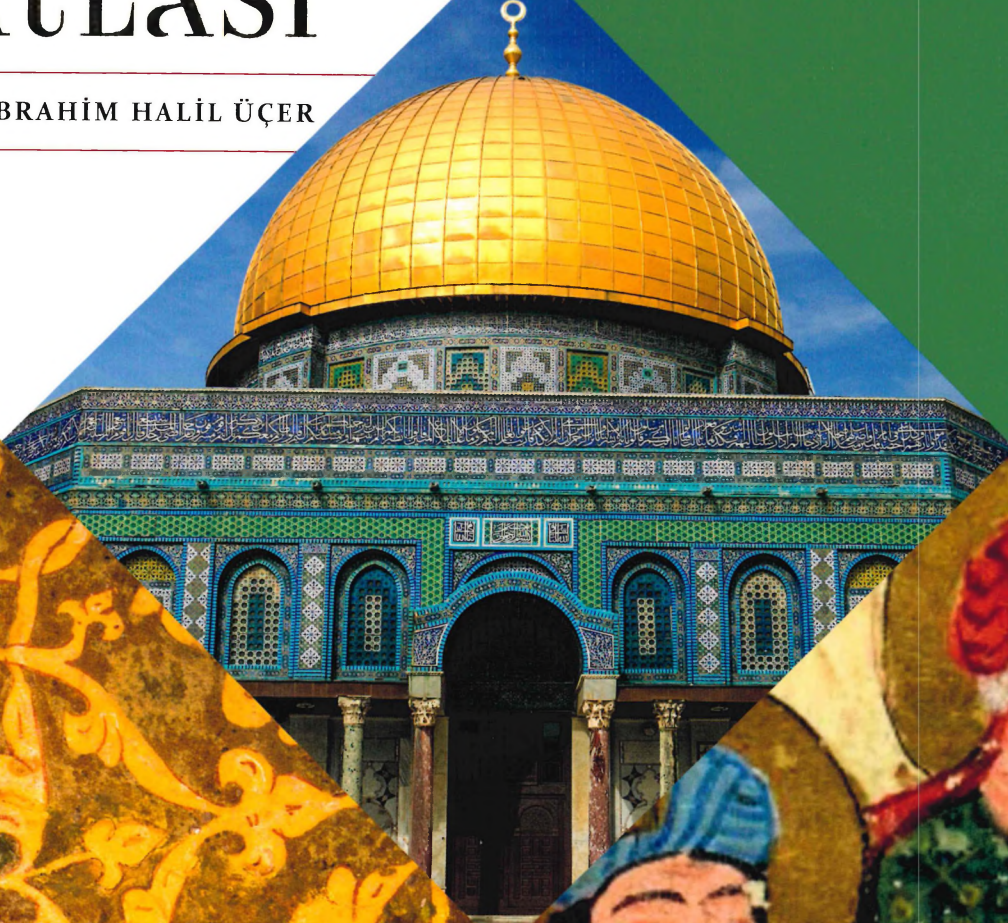

İSLAM DÜŞÜNCE ATLASI

EDİTÖR: İBRAHİM HALİL ÜÇER

1

KLASİK
DÖNEM

İSLAM DÜŞÜNCE ATLASI

Konya Büyükşehir Belediyesi Adına Sahibi: Tahir Akyürek
Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları: 360
Setrifika No: 21473

İstanbul 2017
ISBN 978-605-389-304-2

EDİTÖR

İbrahim Halil Üçer

TASARIM KONSEPTİ

Muhammet Nur Anbarlı

UYGULAMA

Muhammet Nur Anbarlı
Furkan Selçuk Ertargin
Esat Yılmaz
Ahmet Karataş

HARİTALANDIRMA VE INFOGRAFİK

Erol Polat

GEOMETRİK DESENLER

Serap Ekizler Sönmez

TASHİH

Semih Atış

YAPIM

MNA Tasarım

BASKI ÖNCESİ HAZIRLIK

Yüksel Yücel

BASKI VE CİLT

Karist Baskı Çözümleri

www.islamdusunceatlası.org

İlimi Etüdler Derneği

Aziz Mahmut Hüdayi Mahallesi,
Halk Caddesi, Türbekapısı Sokak, No: 13,
Üsküdar 34672 İstanbul
+90 216 310 43 18
www.ilem.org.tr

**KONYA
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ**

Konya Büyükşehir Belediyesi
Nişantaş Mahallesi, Vatan Caddesi, No: 2
Selçuklu 42060 Konya
+ 90 332 221 14 00
www.konya.bel.tr

BİLGİNLER

Ebü'l-Ferec el-İsfahânî

(ö. 356-967)

Arap mûsikî tarihinin en önemli müelliflerinden, edîb, tarihçi

Küçük yaşlarda şiir ve mûsikîye dair bilgileri ailesinden kalan İsfahânî, daha sonra Kûfe'ye geçerek devrinin önemli hocalarından dersler almıştır. Tarih, hadis, lugat, edebiyat, ensab, nahiv, tıp, bayatlık, nücum, meğazi, tefsir, mûsikî ilimlerini dönemin üstadlarından tahsil etmiştir. Kısa zamanda Bağdat'ta meşhur olan İsfahânî'ye ilim tahsili için pek çok talebe gelmiştir. Pek çok sahada bilgi sahibi olan İsfahânî ayrıca hoşsohbet ve nüktedanlığından ötürü devrin ilim adamları ve devlet adamları tarafından büyük ilgi görmüştür. Özellikle vezir el-Mühellebî'nin himayesinde bulunmuştur. Ayrıca *el-Eğânî*'yi yazmasından ötürü Seyfûddeve kendisine 1000 dinar ihşanda bulunmuştur. Bazı kaynaklarda Şii olduğu ifade edilmekteyse de bu görüşün doğru olmadığı kanaati daha ağır basmaktadır. Ömrünün sonlarında akli dengesini yitirdiği rivayet edilen İsfahânî, daha sonra felç geçirerek 967 yılında Bağdat'ta vefat etmiştir.

Pek çok konuya dair otuz civarında eser telif eden İsfahânî'nin dört eseri günümüze ulaşmıştır. Bunlardan en önemlisi *el-Eğânî*'dir. Emevî ve Abbasîler'in ilk döneminde yer alan mûsikîşinas ve ediblerin şarkı ve şiirlerinin yer aldığı kapsamlı bir eserdir. Bugün ilk dönem Arap mûsikîşinaslarına dair malumatı bu eserden öğrenmekteyiz. Eserlerin nasıl, ne zaman yazıldığı, güftekar, bestekar ve bunları icra eden mûsikîşinaslara dair bilgiler yer almaktadır. Ayrıca o dönemde insanların yaşayışı, örf ve adetleri, tarihte yer alan önemli kitaplar ve benzeri pek çok olayın anlatıldığı çok önemli bir kaynaktır. İsmail Erünsal *Osmanlılarda Sahafılar ve Sahafılık* adlı eserinde Hammad b. İshak'tan naklen *el-Eğânî*'nin son şeklinin İsfahânî tarafından yazılmadığını ifade etmektedir. Eserin büyük kısmının Sindî b. Ali ve arkadaşının derlemesi olduğunu belirtir. Ayrıca *el-Eğânî* ile ilgili Hulusi Kılıç, eserde yer alan ravilerin kezzâb olması, nakledilen haberlerin değerlendirilmemesi, olay ve kişileri mübalağalı bir şekilde anlatması, aynı olay ve şiirleri birden fazla kişiye nispet etmesi gibi hususlara bakıldığında İsfahânî'nin titiz bir araştırmacı olmadığını ve tarihi vesika niteliğinde bir gaye ile yazmadığını ifade eder. Tüm bunlara rağmen bu kapsamlı eser İbn Haldun gibi pek çok alim tarafından takdir ve kabul görmüştür.

Öne Çıkan Eserleri

🌀 *Kitâbu'l-Eğânî*. Thk. İhsan Abbas, İbrahim al-Sa'âfin ve Bekir Abbas. Beyrut: Dâr Sâder, I-XXV.

İleri Okumalar için Öneriler ve Kaynakça

🌀 İhsan Abbas, İbrahim al-Sa'âfin ve Bekir Abbas. *Kitâbu'l-Eğânî*. Beyrut: Dâr Sâder, I-XXV.

🌀 Hulusi Kılıç. "Ebu'l-Ferec el-İsfahânî", DİA. C. X, s. 316-318.

—Mehmet Öncel

BİLGİNLER

Yahya b. Adî

(ö. 364/975)

Hristiyan Arap filozof ve ilahiyatçı, mütercim, şârih

Yahyâ b. Adî'nin doğumu hakkında bilgi veren tek kaynak olan Kiftî'ye göre müellif yaklaşık olarak 282/895 yılında Tikrit'te doğmuştur. Yahyâ b. Adî öğrenimini doğum yerine yakın olan Bağdat'ta tamamlamıştır. Onun çağdaşı ve *el-Fihrist* müellifi İbnü'n-Nedîm onu "zamanın biricigi" olarak değerlendirmektedir. Aynı zamanda Fârâbî'nin en seçkin öğrencisi olarak anılan İbn Adî'nin hikmette derinleşmiş bir bilgin olduğu kabul edilmektedir. Hocası Ebû Bişr Mettâ ve Fârâbî'den felsefe ve mantık öğrendi. "Mantıkî" lakabı onun mantık ilminde zamanının önde geleni olduğunu göstermektedir. Tevhîdî Yahyâ'nın etrafında entelektüel bir topluluğun sürekli bulunduğunu ve onun bu topluluk içinde bir üstad olarak kabul edildiğini kaydetmektedir. Ebû Süleyman Sicistânî ise İbn Adî'den bahsederken onu "üstadımız" olarak nitelemektedir. Aynı zamanda bir diğer önemli mantıkçı Ebu Bişr Mettâ'nın öğrencisi olan Yahyâ'nın hocasıyla birlikte tercüme faaliyetlerine etkin bir şekilde katıldığı görülmektedir. Söz konusu tercüme faaliyetleri içinde Yahyâ'nın başta Aristoteles olmak üzere Eflâtûn, İskender Afrodiasias, Themistius, Porphyrius ve Amonios gibi önemli filozofların eserlerini tercüme ettiği bilinmektedir. Yahyâ'nın katkısı sadece eser tercüme etmekle sınırlı olmayıp aynı zamanda başka mütercimler tarafından tercüme edilen eserleri tashih ve istinsah etmiştir. Onun bu katkısı güncel bir terimle ifade edilirse editörlük görevini de üstlenmiştir. Yahyâ b. Adî yaşadığı dönemde İslâm dünyasının en önemli ilim merkezi olan Bağdat'ta 364/975 yılında ölmüştür.

Varlık Düşüncesi ve Metafizigi

Yahyâ b. Adî'nin varlık anlayışı hocası Fârâbî'nin etkisindedir. Fârâbî gibi varlığı vâcip ve mümkün olarak ikiye ayırmaktadır. Vâcip varlık yokluğu düşünülmemen zorunlu varlık olmasına karşılık, mümkün varlık ise hem varlığı hem de yokluğu düşünülen varlıktır. Ancak Fârâbî'den farklı olarak zorunluluk ve mümkün kavramını ontolojik bir gerçeklik olarak değil mantıksal terimler olarak ele almıştır. Bu tercihte onun teslis inancının felsefi olarak açıklama çabasının etkisi büyüktür.